

know that the results of their work will be put into practice in their future career. However, the modern system of distance learning cannot provide all the opportunities of studies in some specialties as well as implementation of such principle of training as combination of theory with practice. Combination of theory with practice and the polytechnic principle of training will help to form not only students' knowledge and skills, but also those personality qualities which allow them to be familiar with all the systems of practical activities in the area, namely: basic knowledge of modern diagnostic systems for studying human health; abilities and skills necessary for dealing with modern diagnostic complexes most widespread in diagnostics of human health. Forming students' conscientious attitude to fundamentals of modern diagnostics of health is only possible when there is a didactic connection between knowledge and abilities acquired by students when studying corresponding subjects of the course. For this very reason, the use of e-learning programmes which will help to solve certain situational tasks, teach students to use remotely certain devices and electronic components, and to carry out work in virtual laboratories is one of the perspective directions of e-learning; its effective component is interactive communication between the teacher and the student.

Keywords: principle of combining theory with practice, functional diagnostics, polytechnic training principle, modern diagnostic systems, classical university students.

Подано до редакції 07.09.2015

УДК: 371.15

Світлана Володимирівна Ткаченко,
старший викладач кафедри соціальної роботи та кадрового менеджменту,
Одеський національний політехнічний університет,
пр. Шевченка, 1, м. Одеса, Україна

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СФОРМОВАНOSTІ ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті здійснено аналіз критеріїв сформованості етичної компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін, визначено та обґрунтовано їх показники для досягнення досліджуваного поняття. Уточнено поняття «етична компетентність», що передбачає організацію етичної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, спрямовану на формування етичної поведінки, моральних якостей особистості на основі свідомого засвоєння етичних знань та оволодіння етичними вміннями, що дозволяє виконувати соціально-ціннісні функції в колективі, попереджувати й усувати прояви негативної поведінки.

Ключові слова: етична компетентність, майбутні вчителі, суспільно-гуманітарні дисципліни, критерії сформованості, показники сформованості.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних завдань навчально-виховного процесу в сучасних умовах модернізації освіти в Україні є формування етичної компетентності майбутнього вчителя. Побудова нового демократичного суспільства потребує нового покоління вихованих на системі демократичних цінностей, що передбачає глибоку моральну підготовку під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі. Проблема виховання етичної компетентності у студентської молоді набула актуальності в сучасному українському суспільстві. На її розв'язання спрямовано такі державні документи: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») (1994), Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (2000), Закон України «Про захист суспільної моралі» (2003), Закон України «Про вищу освіту» (2014), у яких зазначено, що серед основних принципів соціальної політики держави є повага до загальнолюдських цінностей, прав людини та народів України, безпосередня участь молоді в соціальному та

культурному житті, відповідальність держави за створення умов для самореалізації кожної особистості. У контексті цих положень особливо гостро постає проблема орієнтації університетської освіти не лише на забезпечення майбутніх учителів ґрунтовними знаннями, але й акцентування уваги на ціннісних і моральних аспектах професійної культури молодого фахівця.

Звернення до цієї проблеми є актуальним і являє собою значний інтерес ще й тому, що на сучасному етапі суспільного розвитку багато уваги приділяється морально значимим якостям майбутніх учителів. Етична компетентність майбутнього вчителя суспільно-гуманітарних дисциплін визначає головні регуляції його дій, забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки згідно з нормами педагогічної етики. Актуальність проблеми сформованості етичної компетентності у студентів педагогічних вишів обумовлюється потребою формування нового покоління фахівців, які мають не лише високу професійну компетентність, але й ідентифікуються з

цінностями й нормами професійної діяльності, орієнтованими на творчу реалізацію та самовдосконалення у професії. Певну роль в цьому відіграє викладання суспільно-гуманітарних дисциплін, оскільки саме у цій сфері доводиться стикатися не лише з теоретичними, але і з практичними завданнями громадського життя. Також суспільно-гуманітарні дисципліни відрізняються своєю варіативністю, потенційною можливістю отримання безлічі рішень, різноманітням точок зору. Отже, викладання цих дисциплін має свої специфічні можливості для формування та розвитку творчого мислення високих морально-етичних, лідерських, емоційно-вольових якостей, організаторських і комунікативних здібностей, високої духовності, порядності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення сутності та структури феномена «етична компетентність» потребує додаткового розгляду змісту компетентнісного підходу в освіті. На сьогодні питанням компетентнісного підходу приділяється досить багато уваги. «Етична компетентність учителя» як наукова дефініція достатньо широко вивчається сучасною педагогічною наукою. Дослідники А. В. Донцов [2], В. А. Писаренко, І. Я. Писаренко [4], О. О. Синиця [7], Г. Рисаченко [6] та ін. одно-стайно визначають комплексність, багатокomпонентність цього утворення.

Л. Л. Хоружа розглядає етичну компетентність як складне індивідуально-психологічне утворення, яке інтегрує в собі професійні теоретичні знання, ціннісні орієнтації, особистісні якості та практичні вміння педагога у сфері професійної етики, що забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки згідно з професійно-педагогічними нормами [9].

І. І. Чернокозов, В. Н. Чернокозова [10], С. Є. Шулпин [11] та ін. включають до етичного компонента професійної діяльності педагога знання у сфері етики, певний набір моральних якостей, необхідних учителю, а також готовність до етично адекватної поведінки в ситуаціях морального вибору. На нашу думку, етична компетентність є складовою професійної компетентності. Однак змістовий аналіз етичної компетентності ускладнюється, передусім, через відсутність єдиного науково-педагогічного підходу до визначення поняття професійна компетентність учителя. Зміст поняття розглядається як мета освіти професійного педагогічного навчання; кінцевий результат професійної підготовки вчителя; проміжний результат, що характеризує рівень готовності спеціаліста до здійснення його професійної діяльності. Ми будемо розглядати етичну компетентність у контексті професійної підготовки майбутнього вчителя як проміжний результат. Він характеризується сукупністю об'єктивних і суб'єктивних морально-етичних передумов до виконання педагогічної діяльності, результат особистісно-професійного розвитку, який є відображенням ступеня відповідності або невідповідності етичної

підготовки випускника нормам педагогічної етики та професійним стандартам.

Мета дослідження – визначити критерії та показники сформованості етичної компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення сформованості етичної компетентності майбутнього вчителя суспільно-гуманітарних дисциплін здійснюється за критеріями.

Критерій (з грецької κριτήριον), «ознака», за якою можна судити про щось, мірило для визначення, оцінки предмета чи явища» [1: 731]. Як відомо, критерії визначаються відповідними показниками, які обумовлюють сукупність вимог, а також є кількісними або якісними характеристиками, тобто мірою сформованості того чи іншого критерію.

У межах започаткованого дослідження критеріями сформованості етичної компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін було обрано: мотиваційний, когнітивний, операційний.

Показниками мотиваційного критерія етичної компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін виступили: професійні цінності, потреба в самоактуалізації і професійній самореалізації як викладача суспільно-гуманітарних дисциплін, професійно-гуманістичні якості тощо. Включення мотиваційного критерію було зумовлено тим, що природа компетентності така, що вона може проявлятися тільки в органічній єдності з мотивами та цінностями людини, що впливають на регуляцію розумових і пізнавальних процесів, тісно пов'язаних із емоційно-вольовими механізмами психіки людини та регулюючих його соціальну поведінку та професійну діяльність. Зауважимо, що мотивація є «процесом свідомого вибору особою того чи іншого типу поведінки, яка визначається комплексною дією зовнішніх (стимули) і внутрішніх (мотиви) чинників» [8: 484]. Відмінною ознакою студентського віку є ієрархізація мотивів і становлення стійкого ядра ціннісних орієнтацій. Мотиваційно-ціннісні орієнтації детермінують професійну поведінку, забезпечуючи зміст і спрямованість діяльності, надають сенс професійним діям. Отже, провідні ціннісні орієнтації можуть слугувати інструментом прогнозу професійної поведінки. Окремими чинниками розвитку системи професійних цінностей особистості виступають особливості організації освітньо-виховного процесу вишу, а також майбутньої професійної діяльності, її спрямованість і об'єкт. Період навчання у виші є вирішальним щодо формування професійних мотиваційно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів. За М. М. Клінцовою, «цінності відіграють важливу роль у мотивації поведінки людини. Реалізуючись і набуваючи особистісного значення, цінності здійснюють мотивуючий вплив на свідомість і поведінку особистості» [3: 41].

Мотиваційний критерій проявляється у визнанні цінності етичної компетентності для представника педагогічної професії, у наявності суспільно значущих мотиваційно-ціннісних орієнтацій під час вибору та здійснення професійної діяльності. Як зазначалося під час описання структури етичної компетентності, важливим для професіоналізму майбутнього вчителя як особистості є педагогічна спрямованість, яка, за словами Л. Г. Подоляк, «передбачає наявність у викладача стійкої настанови на розвиток особистості майбутнього фахівця засобами свого навчального предмета, формування в студентів позитивної мотивації учня, потреби в професійних знаннях і уміннях, якими володіє сам педагог [5: 69], розуміння та внутрішнє прийняття нею цілей і завдань професійної діяльності, а також співзвучних із нею інтересів, настанов, переконань і поглядів» [5: 263].

Важливого значення у процесі становлення особистості викладача як суб'єкта педагогічного управління набуває формування позитивних мотивів навчання та здатності до професійної самореалізації.

Характеристика особистості викладача включає також професійно-гуманістичні якості, які репрезентують альтруїзм, любов до дітей, справедливість, совість, толерантність, емпатійність, відповідальність та самоконтроль тощо.

Отже, мотиваційний критерій формування етичної компетентності майбутніх учителів є найістотнішим стимулом набуття ними етичних знань, умінь та навичок. Він організовує всю подальшу професійну діяльність, створює необхідний стрижень для особистісно-професійної самореалізації.

Показниками когнітивного критерію етичної компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін виступили етичні знання (основні категорії етики; предмет і структура педагогічної етики; принципи та функції педагогічної моралі; структура моральної свідомості педагога).

Когнітивний критерій етичної компетентності майбутніх учителів засвідчує наявність певних знань про моральність, її значення у роботі вчителя; уявлень про морально-етичні аспекти професійної етики, її основні категорії та принципи, їхню сутність; знання про способи виконання педагогічної діяльності, а також знання морально-етичних норм професійної поведінки та вимог до особистісних якостей, що пред'являються до представника педагогічної професії.

Як відзначалося, етичні знання існують у формі відображення об'єктивного світу в свідомості людини через поняття, судження, теорії тощо. Знання основних категорій етики (добро та зло, справедливість і несправедливість, честь і гідність, обов'язок і відповідальність тощо), принципів педагогічної моралі (педагогічного гуманізму, педагогічного оптимізму, принцип колективізму, громадянськості та патріотизму) виступають спонукою до дії за умови перетворення їх на переконання, що передбачає поєднання інформативної сторони із спрямованістю, стимулом до дії. Знання

структурних елементів моральної свідомості, а саме етичні знання, ідеали, переконання та ін., дозволяють майбутньому вчителю суспільно-гуманітарних дисциплін порівнювати власні моральні нормативи з професійними та відповідно корегувати свою моральну позицію.

Отже, етичні знання дозволяють виявити, обґрунтувати та сформувати базові етичні закономірності та на їхній основі професійно-педагогічні принципи та правила, які б сприяли високоморальній поведінці та діяльності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін щодо створення комфортного середовища для всіх учасників освітньо-виховного процесу.

Показниками операційного критерію етичної компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін виступили професійно-гуманістичні вміння, вміння використовувати етичні знання у професійній діяльності, вміння та навички безконфліктно вирішувати проблемні педагогічні ситуації, а також уміння приймати відповідальні рішення.

Операційний критерій передбачає наявність умінь вирішувати професійні завдання; застосовувати конкретні методи та технології морального виховання, морального стимулювання; наявність моральних умінь, педагогічних засобів, які використовуються для оптимальної педагогічної дії. Цей критерій припускає розвиненість практичних умінь з регуляції майбутньої професійної діяльності, подолання конфліктів шляхом пошуку компромісу; вміння творчо застосовувати етичні знання в нестандартній педагогічній діяльності.

Як зазначає Л. Г. Подоляк, «... для успішного розвитку діяльності викладачеві необхідно аналізувати конкретні педагогічні ситуації, проявляти готовність до професійного зростання, формувати здатність до самовдосконалення (знати, як це робити), вміти втілювати задуми в реальність – корегувати свою професійну діяльність; максимально забезпечувати суб'єктивну позицію педагога» [4: 263].

Описані критерії та їхні показники них узагальнено в таблиці 1.

Висновки та перспективи подальших розробок.

Таким чином, період навчання у виші є вирішальним у плані формування етичної компетентності, професійних мотиваційно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів. Моральні цінності специфічно впливають на регуляцію розумових і пізнавальних, поведінкових процесів, тісно пов'язані з емоційно-вольовими механізмами психіки людини, які регулюють його соціальну поведінку та професійну діяльність. Означені критерії та показники сформованості етичної компетентності майбутніх викладачів суспільно-гуманітарних дисциплін забезпечать можливість проведення моніторингових досліджень з цієї проблематики, що і є перспективою подальших пошуків у цьому напрямку з метою визначення шляхів для підвищення рівня професійної компетентності студентів педагогічного вищого навчального закладу на основі інтеграції суспільно-гуманітарних дисциплін.

Таблиця 1.

Критеріальний апарат діагностування майбутніх викладачів суспільно-гуманітарних дисциплін

№	Критерій	Показники
1	Мотиваційний	– професійні цінності; – професійна спрямованість; – потреба в самоактуалізації та професійній самореалізації як викладача суспільно-гуманітарних дисциплін; – професійно-гуманістичні якості.
2	Когнітивний	– знання основних категорій етики; – знання предмету та структури педагогічної етики; – знання принципів і функцій педагогічної моралі; – знання структури моральної свідомості педагога.
3	Операційний	– професійно-гуманістичні вміння; – уміння використовувати етичні знання у професійній діяльності; – уміння та навички безконфліктно вирішувати проблемні педагогічні ситуації; – уміння приймати відповідальні рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Греческо-русский словарь / [автор-составитель А. Д. Вейсман]. – 5-е изд.–СПб., 1991. – 1370 с.
2. Донцов А. В. Моральна культура вчителя : монографія / А. В. Донцов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 240 с.
3. Клінцова М. М. До проблеми формування професійно-педагогічних цінностей у структурі особистості майбутнього фахівця / М. М. Клінцова // Вісник Львів. ун-ту – 2006. – Вип. 21. Ч.2. – Серія: педагогічні науки. – С. 40-47.
4. Писаренко В. И. Педагогическая этика / В. И. Писаренко, И. Я. Писаренко. – Минск : Народная асвета, 1977. – 256 с.
5. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : ТОВ Філ-студія, 2006. – 272 с.
6. Рисаченко Г. Етична компетенція сучасного викладача / Г. Рисаченко, Н. Кубенко // Освіта, технікуми, коледжі. – 2009. – № 2. – С. 59-62.
7. Синиця О. О. Професійно-етична культура викладача / О. О. Синиця // Актуальні проблеми вдо-

сконалення навчального процесу : Тези доповідей та повідомлення учасників II конференції школи педагогічної майстерності Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2008. – С. 103-105.

8. Управление персоналом организации : учебник / [Под ред. А. Я. Кибанова]. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 638 с.

9. Хоружа Л. Л. Теоретичні засади формування етичної компетентності майбутніх учителів начальних класів: дис... доктора пед. наук: 13.00.04 / Хоружа Людмила Леонідівна. – К., 2004. – 382с.

10. Чернокозова В. Н. Этика учителя / В. Н. Чернокозова, И. И. Чернокозов. – К. : Рад. школа, 1973. – 175 с.

11. Шульпин Е. С. Этическая компетентность как фактор профессиональной подготовки будущего учителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / С. Е. Шульпин. – Курган, 1999. – 183 с.

REFERENCES

1. Veysman, A. D. (1991). *Grechesko-russkiy slovar [Greek-Russian dictionary]* (5nd ed., rev). St. Petersburg: SPb [in Russian].
2. Dontsov, A. V. (2007). *Moralna kultura vchytelia [Moral culture of teacher]*. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].
3. Klintsova, M. M. (2006). Do problemy formuvannya profesiino-pedahohichnykh tsinnostei u strukturі osobystosti maibutnoho fakhivtsia [To the issue of forming professional and pedagogical values in the structure of future specialist's personality]. *Visnyk Lvivskoho universytetu – Bulletin of Lviv university*, 21, part 2. (pp. 40-47). Lviv [in Ukrainian].
4. Pisarenko, V. I., & Pisarenko, I. Ya. (1977). *Pedagogicheskaya etika [Pedagogical ethics]*. Minsk: Narodnaya asveta [in Russian].

5. Podoliak, L. H., & Yurchenko, V. I. (2006). *Psyhoholohiia vyshchoi shkoly: navchalnyi posibnyk dlia mahistrantiv i aspirantiv [Psychology of higher education: textbook for Master and postgraduate students]*. Kyiv: TOV Fil-studiia [in Ukrainian].

6. Rysachenko, H., Kubenko, N. (2009). Etychna kompetentsiia suchasnoho vykladacha [Ethic competence of a modern teacher]. *Osvita, tekhnikumy, koledzhi – Education, technical schools, colleges*, 2, 59-62 [in Ukrainian].

7. Synytsia, O. O. (2008). *Profesiino-etychna kultura vykladacha [Professional and ethic culture of a teacher]*. *Aktualni problemy vdoskonalennia navchalnoho protsesu – Topical issues of educational process improvement: Proceedings of the 2nd conference of pedagogical mastery school of National Law Academy named after Yaroslav*

Mudryi. Kharkiv: Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho [in Ukrainian].

8. Kibanova, A. Ya. (Eds.). (2002). *Upravlenie personalom organizatsii [Personnel management]*. (2nd ed., rev). Moscow: INFRA-M [in Russian].

9. Khoruzha, L. L. (2004). *Teoretychni zasady formuvannia etychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv nachalnykh klasiv [Theoretical principles of forming ethical competence of future primary school teachers]*. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

10. Chernokozova, V. N., & Chernokozov, I. I. (1973). *Etika uchitelya [Ethics of teacher]*. Kyiv: Rad. shkola [in Ukrainian].

11. Shulpin, Ye. S. (1999). *Eticheskaya kompetentnost kak faktor professionalnoy podgotovki buduschego uchitelya [Ethical competence as factor of future teachers training]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kurgan [in Russian].

Светлана Владимировна Ткаченко,

*старший преподаватель кафедры социальной работы и кадрового менеджмента,
Одесский национальный политехнический университет,
пр. Шевченко, 1, г. Одесса, Украина*

КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ СФОРМИРОВАННОСТИ ЭТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ОБЩЕСТВЕННО-ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН

Статья посвящена анализу критериев сформированности этической компетентности будущих учителей общественно-гуманитарных дисциплин, определены и охарактеризованы их показатели. В рамках данного исследования критериями сформированности этической компетентности будущих учителей общественно-гуманитарных дисциплин было выбраны следующие: мотивационный, когнитивный, операционный. Критерии определяются соответственными показателями, которые обуславливаются совокупностью требований, а также количественными или качественными характеристиками, то есть мерой сформированности того или иного критерия. Так, показателями мотивационного критерия выступили следующие: профессиональные ценности, потребность в самоактуализации и профессиональной самореализации как преподавателя общественно-гуманитарных дисциплин, профессионально-гуманистические качества. К показателям когнитивного критерия отнесены этические знания (основные категории этики; предмет и структура педагогической этики; принципы и функции педагогической морали; структура нравственного сознания педагога). Показателями операционного критерия определены профессионально-гуманистические умения; умения использовать этические знания в профессиональной деятельности; умения и навыки бесконфликтно решать проблемные ситуации, а также принимать ответственные решения. В статье также уточнено понятие «этическая компетентность будущих преподавателей общественно-гуманитарных дисциплин». Под этической компетентностью будущих преподавателей общественно-гуманитарных дисциплин понимается профессиональная компетентность, которая предполагает организацию этического взаимодействия субъектов педагогического процесса, направленного на формирование этического поведения, нравственных качеств личности на основе осознанного усвоения знаний этики и овладения этическими умениями, что позволяет выполнять социально-ценностные функции в коллективе, предупреждать и устранять проявления негативного поведения. Важная роль в формировании такой компетентности безусловно принадлежит общественно-гуманитарным дисциплинам. Общественно-гуманитарное образование должно иметь проблемно-ориентированный характер, базовым принципом которого является ориентация на самостоятельную работу студентов и активные методы обучения. Преподаватели не могут вести учебный процесс, не касаясь творческой стороны своей специальности. Именно преподавание общественно-гуманитарных дисциплин имеет свои специфические возможности для развития творческого мышления, формирования и развития высших морально-этических, лидерских, эмоционально-волевых качеств, организаторских и коммуникативных способностей, высокой духовности, порядочности.

Ключевые слова: этическая компетентность, будущие учителя, общественно-гуманитарные дисциплины, критерии сформированности, показатели сформированности.

Svitlana Tkachenko,

*senior lecturer, Department of Social Work and Human Resources Management,
Odessa National Polytechnic University,
1, Shevchenko avenue, Odesa, Ukraine*

CRITERIA OF ETHICAL COMPETENCY FORMATION IN FUTURE TEACHERS OF SOCIAL AND HUMANITARIAN SUBJECTS

The article concentrates on reviewing the criteria of ethical competence formation in future teachers of social and humanitarian subjects; their parameters are determined and characterized. The criteria of ethical competence formation in future teachers of social and humanitarian subjects include motivational, cognitive and operational ones. They are determined by the corresponding parameters which are associated with the set of requirements and quantitative and qualitative characteristics. The motivational criterion parameters include professional values, need for self-actualization and professional self-fulfillment

as a teacher of social and humanitarian subjects, professional and humanistic features. The cognitive criterion parameters include knowledge on ethics (key ethics categories, subject and structure of pedagogical ethics, principles and functions of pedagogical morality, structure of teacher's moral consciousness). Operational criterion parameters include professional and humanistic skills, abilities to use ethical knowledge in professional activity, abilities and skills to solve problems without conflicts and abilities to make responsible decisions. The article also specifies the concept of "ethical competency of future teachers of social and humanitarian subjects". The ethical competency of the future teachers of social and humanitarian disciplines is a professional competency which includes the organization of ethical interaction of pedagogical process subjects directed to form ethical behavior, personal moral qualities based on the conscious acquisition of ethical knowledge and acquisition of ethical skills, which allows to perform social and value functions in a group, prevent and eliminate the manifestations of negative behavior. Social and humanitarian subjects are of great importance in the formation of such a competence. Social and humanitarian education should be problem-oriented; its basic principle should be the orientation at the individual work of students and active educational methods. Lecturers are not able to manage the educational process without considering the creative side of their major. It is teaching social and humanitarian subjects, which has its specific opportunities to develop creative thinking, form and build high moral, ethical, leadership, emotional and volitional qualities, organizational and communicational skills, high spirituality and decency.

Keywords: ethical competence, future teachers, social and humanitarian subjects, formation criteria, formation parameters.

Подано до редакції 17.08.2015
